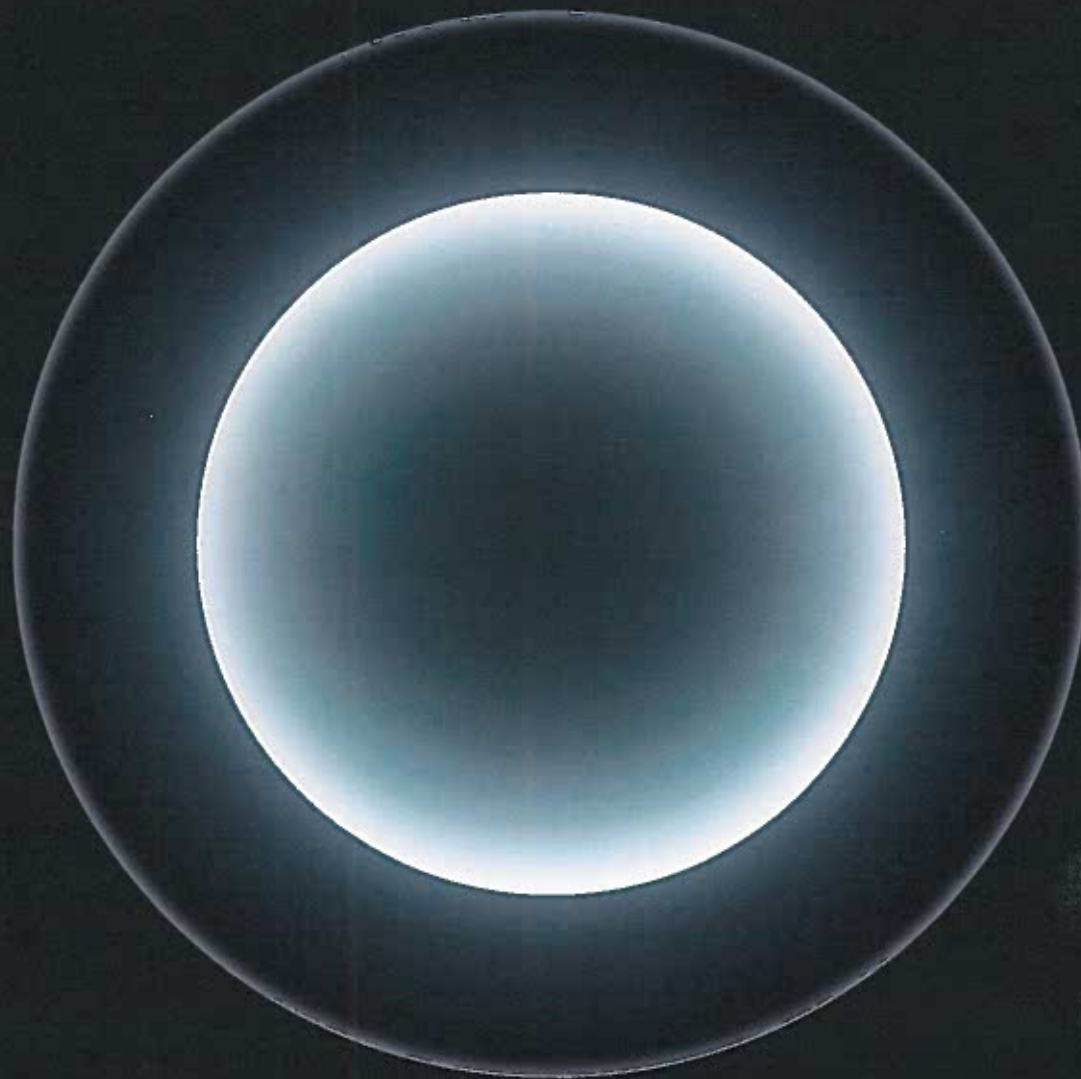

Deloitte.

Gemeente Sliedrecht

Accountantsverslag over het jaar geëindigd op 31 december 2016

12 juli 2017

STRIKT VERTROUWELIJK

Aan de leden van de gemeenteraad
van de gemeente Sliedrecht
Postbus 16
3360 AA SLIEDRECHT

Datum:
12 juli 2017

Behandeld door:
J. van den Hoek MSc

Ons kenmerk:
2017.023374/AM

Geachte leden van de gemeenteraad,

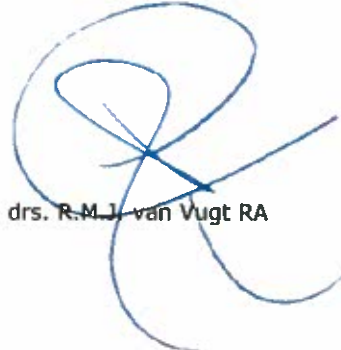
Hierbij ontvangt u ons accountantsverslag over het boekjaar 2016. Daarin zijn onze belangrijkste controlebevindingen samengevat. Voorts treft u een analyse aan van de ontwikkelingen in uw vermogen en resultaat.

De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders van uw gemeente. In overeenstemming met uw opdracht hebben wij de jaarrekening 2016 gecontroleerd. Onze bevindingen hebben wij met uw organisatie besproken.

Wij maken u erop attent dat voor dit accountantsverslag een beperkte verspreidingskring geldt. Het accountantsverslag is uitsluitend bestemd voor het college en de gemeenteraad van de gemeente Sliedrecht.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

drs. R.M.J. van Vugt RA

Inhoudsopgave

1. Hoofdpunten van de controle	4
2. Bevindingen controle jaarrekening	7
3. Speerpunten van de auditcommissie	14
4. Analyse van het vermogen en het resultaat	16
5. Overige onderwerpen	18
Bijlagen	20

1. Hoofdpunten van de controle (1/3)

#01 Verloop van de controle

De jaarrekeningcontrole 2016 bij de gemeente Sliedrecht is op 15 mei 2017 gestart. Onze controle is uitgevoerd zoals overeengekomen in de opdrachtbevestiging en het auditplan van 8 september 2016. De uitgevoerde werkzaamheden hebben geresulteerd in een goedkeurende controleverklaring. De controleverklaring bij de jaarrekening 2016 hebben wij u op xx juni 2017 separaat toegezonden.

De gemeente heeft in 2016 geïnvesteerd in de verbetering van de interne controle en het proces van de jaarrekening. Dit heeft mede geresulteerd in een verbeterd verloop van het jaarrekeningtraject. De kwaliteit van de jaarrekening en de onderbouwende documentatie is sterk verbeterd ten opzichte van vorige jaren. Een aandachtspunt is de juiste verwerking van wijzigingen in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). De wijzigingen in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn voor de jaarrekening 2017 ingrijpend. Wij adviseren de kennis op dit gebied te vergroten en een plan van aanpak op te stellen voor de implementatie van de wijzigingen.

#02 Reikwijdte van de controle

Met de opdrachtbevestiging van 8 september 2016 heeft u ons de opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2016. De reikwijdte van onze controle staat omschreven in de opdrachtbevestiging voor 2016. Er is gedurende het verloop van de controle op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle. Tijdens de uitvoering van de oorspronkelijke controleplanning hebben zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte voorgedaan. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2016 voldoende voor de doelstelling van onze controle.

#03 Belangrijke bevindingen

De belangrijkste bevindingen van de jaarrekeningcontrole 2016 zijn als volgt.

- Europese aanbestedingen: Tijdens de controle op rechtmatigheid (EU-aanbestedingen) hebben wij geconstateerd dat er geen (raam)contract is voor de uitvoering van riool- en kolkenonderhoud. De omvang van de dienstverlening bedraagt in 2016 circa € 125.000. Hierbij handelt de gemeente onrechtmatig in het kader van EU-aanbestedingen.
 - Uit de controle van de geldstromen die betrekking hebben op het sociaal domein volgen onzekerheden met betrekking tot de Persoonsgebonden Budgetten WMO (landelijke problematiek SVB) voor een bedrag van € 542.000. Daarnaast volgen er uit de controle bij de SDD enkele overige getrouwheids- en rechtmatigheidsfouten omtrent de uitvoering van de participatiewet en detachering voor een bedrag van € 45.000.
-

1. Hoofdpunten van de controle (2/3)

#04 Analyse vermogen en resultaat

De gemeente Sliedrecht heeft per 31 december 2016 een eigen vermogen van € 29,4 miljoen (2015: € 29,1 miljoen). De toename van het eigen vermogen is gelijk aan het gerealiseerd saldo van baten en lasten, namelijk € 0,39 miljoen positief.

In het afzonderlijke hoofdstuk 'Analyse vermogen en resultaat' gaan wij nader in op de analyse van (de mutaties in) het vermogen en het gerealiseerd resultaat over 2016.

#05 Bevindingen ten aanzien van de interne beheersing

Als onderdeel van de interim-controle toetsen wij de opzet van de processen met financiële beheershandelingen. De opzet is de wijze waarop de processen volgens de gemeente zouden moeten verlopen. Vervolgens stellen wij het bestaan van de interne beheersingsmaatregelen binnen de processen vast aan de hand van de documentatie met betrekking tot één financiële mutatie per proces. De stappen in het proces laten namelijk hun sporen na in de administraties en de dossiers. Onze overallconclusie is dat de interne beheersing van uw gemeente toereikend is opgezet en bestaat. De bevindingen van de interim-controle zijn opgenomen in onze managementletter van 7 maart 2017.

#06 Significante verslaggevingsgrondslagen

Significante verslaggevingsgrondslagen en toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie en resultaten van de gemeente Sliedrecht. Daarnaast vereisen zij van het management het toepassen van oordeelsvorming ten aanzien van moeilijke, subjectieve en complexe posities vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn.

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van de gemeente Sliedrecht zijn uiteengezet in de toelichting in de jaarrekening. De belangrijkste schattingen in de gemeentelijke jaarrekening zijn de waardering van de grondexploitaties, de hoogte van de voorziening groot onderhoud en de hoogte van de voorziening dubieuze debiteuren. Wij kunnen instemmen met de inschattingen van het management.

Ten opzichte van de jaarrekening 2015 zijn er belangrijke wijzigingen doorgevoerd in de grondslagen voor de waardering en resultaatneming van de grondexploitaties. Deze wijzigingen zijn het gevolg van de gewijzigde wet- en regelgeving. Belangrijke wijzigingen zijn de verplichting tussentijds winst te nemen op grondexploitaties (was: ineens bij afsluiten) en beperkingen in de kosten die mogen worden opgenomen in de grondexploitaties. In het hoofdstuk Bevindingen controle jaarrekening gaan wij in op de grondexploitaties.

1. Hoofdpunten van de controle (3/3)

#07 Geïdentificeerde fouten en tekortkomingen in de toelichtingen

De materialiteit bij de planning en uitvoering van onze controle was € 690.000 (2015: € 609.000). Deze materialiteit is om praktische redenen iets lager dan de goedkeuringstolerantie op basis van het vastgestelde controleprotocol en de definitieve jaarrekening:

Goedkeuringstoleranties (x € 1)

Fouten	1% van het totaal van de lasten	€ 712.000
Onzekerheden	3% van het totaal van de lasten	€ 2.136.000

Rapporteringstoleranties (x € 1)

Fouten en onzekerheden	€ 50.000
------------------------	----------

Het college van burgemeester en wethouders heeft met het samenstellen van de jaarrekening en het ondertekenen van de bevestiging bij de jaarrekening 2016 geconcludeerd dat de jaarrekening geen materiële fouten of onzekerheden bevat. Wij kunnen instemmen met het standpunt van het college.

#08 Onafhankelijkheid

Deloitte Accountants B.V. is onafhankelijk van de gemeente Sliedrecht en voor zover wij weten heeft zich geen inbreuk voorgedaan op de van toepassing zijnde regels en het beleid ten aanzien van onafhankelijkheid. Ons zijn geen relaties bekend tussen Deloitte Accountants B.V. en haar zuster- en/of dochterondernemingen of de member firms van Deloitte Touche Tohmatsu Limited en de gemeente Sliedrecht, die naar ons professionele oordeel mogelijk van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid.

2. Bevindingen controle jaarrekening (1/7)

#01 Grondexploitaties

De waardering van de grondexploitaties is een van de belangrijkste schattingen in de jaarrekening 2016 van de gemeente Sliedrecht. De schattingen hebben betrekking op de geraamde kosten en de opbrengsten op basis van de vastgestelde programmering en de planning. De gemeenteraad stelt de kaders voor elk individueel plan vast, waaronder de grondexploitatie en het daaruit voortvloeiend financieel resultaat. Voor een verwacht verlies moet direct een voorziening worden getroffen.

De verslaggevingsregels voor grondexploitaties zijn met ingang van begrotingsjaar 2016 gewijzigd. De wijzigingen zijn uitgewerkt in de notitie grondexploitaties 2016 van de commissie BBV. De wijzigingen zijn onder andere het gevolg van de invoering van de vennootschapsbelasting voor gemeenten per 1 januari 2016. Het Besluit begroting en verantwoording (BBV) sluit door de wijzigingen zoveel mogelijk aan op de vennootschapsbelasting. De wijzigingen hebben onder andere betrekking op een verplichte tussentijdse winstneming, de verwerking van de kosten van bovenwijkse voorzieningen, het versterken van het budgetrecht van de gemeenteraad, het vervallen van de categorie niet in exploitatie genomen gronden en de toelaatbaarheid van het toerekenen van kosten en opbrengsten aan grondexploitaties.

De ontwikkeling van de meest relevante posten betreffende de grondexploitatie zijn hieronder weergegeven.

Post in de jaarrekening (x € 1.000)	2012	2013	2014	2015	2016
Bouwgronden in exploitatie (balanswaarde)	855	620	575	79	814
Voorziening verlieslatende projecten	- 53	0	0	0	0

Uw grondpositie is in 2016 toegenomen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de activering van het project Burgemeester Winklerplein.

De gemeente verwacht op alle drie lopende grondexploitaties positieve resultaten te behalen. Omdat door de wijzigingen in het BBV de winsten voortaan naar rato van de voortgang (de zogenaamde 'percentage of completion' methode) moeten worden genomen, is een aandachtspunt voor de gemeente Sliedrecht het berekenen van de tussentijdse resultaten. Wij adviseren de aanpak hiervoor in 2017 te bepalen en toe te passen.

2. Bevindingen controle jaarrekening (2/7)

#02 Sociale Dienst Drechtsteden

Uw gemeente heeft via mandaat de uitvoering van de Zorg in het kader van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning uitbesteed aan de Sociale Dienst Drechtsteden (hierna: SDD). De uitvoering in mandaat en het feit dat per individuele gemeente wordt afgerekend, heeft als gevolg dat eventuele rechtmatigheidsbevindingen meewegen in het rechtmatigheidsoordeel bij uw gemeente. Dit is conform voorgaande jaren. Recentelijk, medio juni 2017, heeft u de definitieve cijfers over 2016 vanuit de SDD ontvangen.

Wet maatschappelijke ondersteuning

In onze managementletters over 2015 en 2016 hebben wij u geïnformeerd over de controle van de WMO. De gemeente is verantwoordelijk voor het leveren van de zorg op basis van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO). De SDD levert het grootste deel van de zorg in natura. Dat wil zeggen dat de geleverde zorg door de zorgaanbieders direct bij de SDD in rekening wordt gebracht. Ten aanzien van de WMO zijn behoudens de PGB's geen bijzonderheden geconstateerd.

Persoonsgebonden budgetten (PGB's)

De accountant van de Sociale verzekeringsbank (SVB) doet bij de SVB onderzoek naar de rechtmatigheid van de besteding van de gemeentelijke middelen. Per 24 maart 2017 heeft uw gemeente de verantwoording, controleverklaring en rapportage van de SVB ontvangen. De strekking van de controleverklaringen is afkeurend, als gevolg van onrechtmatigheden. Deze fouten zijn onvoldoende herleidbaar naar individuele gemeenten, hebben niet altijd betrekking op financiële rechtmatigheidsaspecten en zijn op basis van het kasstelsel berekend. Om deze redenen zijn deze fouten niet als zodanig overgenomen in de foutenevaluatie van de Sociale Dienst Drechtsteden. Uit de rapportage van de SVB blijkt verder dat geen controle op prestatielevering heeft plaatsgevonden. Deze controles zijn ook niet voldoende zichtbaar door uw gemeenschappelijke regeling uitgevoerd. Om deze reden leidt dit tot een onzekerheid ten aanzien van de PGB's die wij hebben meegenomen in de evaluatie van onze controle voor een bedrag van € 542.000.

Overige bevindingen Sociale Dienst Drechtsteden

Naast de onzekerheden die hierboven zijn benoemd, is er een aantal overige bevindingen die relevant zijn voor de controle van uw gemeente. Dit betreffen fouten rondom de uitvoering van de participatiewet die betrekking hebben op werkgelegenheidsprojecten, het verstrekken van uitkeringen en detachering. De totale fout die meetelt voor uw gemeente bedraagt ongeveer € 45.000.

2. Bevindingen controle jaarrekening (3/7)

#03 Jeugdzorg

Uw gemeente heeft via delegatie de uitvoering van de Jeugdwet uitbesteed aan de Dienst Gezondheid & Jeugd (hierna: DG&J). De uitvoering in delegatie heeft als gevolg dat eventuele rechtmatigheidsbevindingen niet meewegen in het rechtmatigheidsoordeel bij uw gemeente. Alleen het onderdeel jeugteams wordt in mandaat uitgevoerd door DG&J voor uw gemeente. Wij hebben in dit kader instructies verstrekt aan de accountant van DG&J. De controle bij de Dienst Gezondheid & Jeugd was tijdens het schrijven van dit accountantsverslag nog niet volledig afgerond. De accountant van DG&J heeft wel al aangegeven geen afwijkingen te hebben geconstateerd ten aanzien van de uitvoering van de jeugdteamtaken. Het resultaat van Stichting Jeugteams is verwerkt in het resultaat van Serviceorganisatie Jeugd (hierna: SOJ).

Uw gemeente heeft het voorlopige resultaat (€ 1,3 miljoen nadelig) van SOJ verwerkt in de jaarrekening. Het saldo van uw bijdrage in het nadelige resultaat bedraagt circa € 74.000. Wij merken op dat het definitieve saldo van 2016 bij DG&J nog kan afwijken. De definitieve jaarrekening 2016 van DG&J was nog niet door het Dagelijks Bestuur opgemaakt en wordt naar verwachting op 6 juli 2017 in het Algemeen Bestuur behandeld. Mogelijk heeft dit nog effect voor uw gemeente.

2. Bevindingen controle jaarrekening (4/7)

#04 Vennootschapsbelasting

Inleiding

Vanaf 1 januari 2016 is de gemeente op grond van de Wet op de vennootschapsbelasting belastingplichtig. Dit is het gevolg van de Europese regels over een eerlijke marktwerking. De belastingplicht bestaat voor gemeentelijke activiteiten die als ondernemingsactiviteiten in de zin van de vennootschapsbelasting worden aangemerkt. Er wordt een onderneming gedreven als sprake is van een duurzame samenwerking van arbeid en kapitaal, waarmee wordt deelgenomen in het economisch verkeer en waarmee overschotten zijn gerealiseerd. Of bij een activiteit van een gemeente sprake is van een ondernemingsactiviteit, is vooral afhankelijk van het antwoord of er overschotten worden gerealiseerd.

Proces gemeente Sliedrecht

De gemeente heeft een inventarisatie gemaakt van de mogelijke belastingplichtige ondernemersactiviteiten. De gemeente is hierbij geadviseerd en begeleid door een externe fiscalist. Voor de mogelijke belastingplichtige activiteiten is een beoordeling gedaan of op basis van het begrip van het voeren van een onderneming in de zin van de vennootschapsbelasting hiervan sprake is.

Uitkomsten

Voor wat betreft de grondexploitaties heeft de beoordeling geleid tot de volgende uitkomst: Op basis van de uitgevoerde analyse is de conclusie dat over de eerste jaren naar verwachting geen vennootschapsbelasting zal zijn verschuldigd. Ook in de alternatieve berekeningsmethode (voortschrijdende kostprijs) is nog geen sprake van acute vennootschapsbelastingdruk over het jaar 2016. Voor de activiteiten inzake de markt geldt een vrijstelling en inzake de exploitatie van de sportaccommodaties is sprake van een negatief resultaat (gaan niet door de poort). Uitgaande van het commerciële resultaat (dus zonder enige vorm van fiscale optimalisaties of correcties) komt de vpb-last 2016 uit op circa € 5.000. Gezien de omvang van dit bedrag hebben wij deze vpb-last niet nader in onze controlewerkzaamheden betrokken.

Risico's

De complexiteit van het vraagstuk en de terughoudendheid van de Belastingdienst met het doen van richtinggevende uitspraken leiden tot onzekerheden over de hoogte van de belastingdruk. Daarnaast is de vraag of in de toekomst fiscale winsten met fiscale verliezen kunnen worden gecompenseerd.

#05 Voorzieningen

Omdat voorzieningen een schattingselement bevatten zijn wij vanuit onze beroepsregels en beroepsethiek extra alert op deze post. Wij hebben de voorzieningen met een hogere aandacht gecontroleerd en hebben geen bijzonderheden geconstateerd gedurende de controle 2016.

2. Bevindingen controle jaarrekening (5/7)

#06 Fouten en onzekerheden SiSa-bijlage

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit rapport over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2016 in het kader van SiSa zijn verantwoord. Wij doen dit met een tabel, die ook opgenomen moet worden als er geen fouten of onzekerheden geconstateerd zijn. Per regeling is hierin aangegeven of, en zo ja welke, financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd:

Nr.	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2017 (OAB) Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijke onderwijsachterstandenbeleid 2011-2017 Gemeenten	n.v.t.	€ 0	n.v.t.
E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï	n.v.t.	€ 0	n.v.t.
E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden	n.v.t.	€ 0	n.v.t.
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet - gemeentedeel 2016	n.v.t.	€ 0	n.v.t.
G2A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_totaal 2015	Fout	€ 34.000	Niet opgevolgde signalen over inkomsten.
		Onzekerheid	€ 29.000	Niet opgevolgde signalen over mogelijke inkomsten.
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) - gemeentedeel 2016	n.v.t.	€ 0	n.v.t.
G3A	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) - totaal 2015	n.v.t.	€ 0	n.v.t.

2. Bevindingen controle jaarrekening (6/7)

#07 Begrotingsrechtmatigheid

De toe te passen normen voor het begrotingscriterium zijn gebaseerd op artikel 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moet de gemeenteraad zelf nader invullen en concretiseren. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet. Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat het college van burgemeester en wethouders belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig meldt aan de gemeenteraad, zodat de gemeenteraad hierover tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat het college inbreuk maakt op het budgetrecht van de gemeenteraad.

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota Rechtmatigheid 2016 van de Commissie BBV. Een overschrijding van de begroting is altijd onrechtmatig, maar hoeft de accountant niet in alle gevallen mee te wegen in zijn oordeel. Essentieel is dat de gemeenteraad nadere regels kan stellen wanneer lastenoverschrijdingen die zijn gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten (1), kostenoverschrijdingen passend binnen het beleid (2) en kostenoverschrijdingen bij opheffing van belastingen (3) moeten meewegen bij het oordeel van de accountant. U heeft in het controleprotocol voor het begrotingscriterium aansluiting gezocht bij de Kadernota Rechtmatigheid 2016.

In totaal heeft uw gemeente € 68,2 miljoen aan lasten begroot (na wijziging), tegenover € 63,7 miljoen werkelijke lasten. Dit is in totaal een onderrealisatie van € 4,5 miljoen (6,6%). Aan baten had uw gemeente een bedrag van € 62,3 miljoen begroot, tegenover € 64,1 miljoen werkelijke baten. In totaal gaat het om een hogere realisatie aan baten van € 1,8 miljoen (2,9%).

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid toetsen wij de lastenoverschrijdingen per programma. Op twee programma's zijn begrotingsoverschrijdingen op de lasten te constateren (op programma 4 een overschrijding van circa € 9.000; deze analyseren wij, op basis van de rapporteringstolerantie, niet nader). De analyse van deze overschrijdingen op basis van de Kadernota Rechtmatigheid leidt tot het volgende.

Overschrijding lasten programma (x € 1.000)	Begrotingsafwijking	Onrechtmatig, telt niet mee	Onrechtmatig, telt wel mee
Programma 1 Sociaal (totaal € 345)	Hogere uitgaven in lijn met het programma die voor het grootste deel worden gecompenseerd door hogere inkomsten.	290	55
Programma 3 Ruimte (totaal € 1.324)	Hogere uitgaven in lijn met het programma die worden gecompenseerd door hogere inkomsten, of uitgaven die wel zijn gemeld aan de raad.	1.324	

Begrotingsrechtmatigheid
Bedragen x € 1.000.000

2. Bevindingen controle jaarrekening (7/7)

#08 Fraude en de rol van de accountant

In Nederland is de accountant wettelijk verplicht om alle ontdekte fraudegevallen te rapporteren aan het management van de organisatie. Wij merken op dat onze controle niet specifiek is ingericht op het ontdekken van fraude. De accountant is wel verantwoordelijk voor het betrekken van frauderisico's in de planning en uitvoering van zijn controleopdracht.

Wij hebben een fraudediscussie gevoerd met het controleteam, waarbij wij de nadruk hebben gelegd op de vermoedens van materiële onjuistheden als gevolg van fraude in de jaarstukken. De gemeente Sliedrecht heeft een frauderisicoanalyse opgesteld. Deze frauderisicoanalyse hebben wij begin 2016 met de concerncontroller besproken. Wij hebben de analyse beoordeeld en concluderen dat het een goede analyse is. In ons accountantsverslag 2015 hebben wij een aantal aanbevelingen gedaan voor verdere verbetering:

- De analyse richt zich op nettorisico's. De frauderisicoanalyse zou over brutorisico's moeten gaan. De brutorisico's zijn de inherente risico's van de gemeente die samenhangen met de activiteiten. Het effect van interne beheersmaatregelen wordt dan buiten beschouwing gelaten.
- Er is sprake van één risico-inschatting. Wij adviseren om de risico's te kwalificeren van hoog naar laag op de punten 'impact' en 'waarschijnlijkheid'.
- De risico's in de analyse betreffen vooral risico's in de processen. Een andere vorm van fraude is verslaggevingsfraude, zoals een onrechtmatige budgetoverheveling en het schuiven van uitgaven tussen thema's of programma's.
- In de analyse zijn vooral procedurele maatregelen opgenomen. Effectieve soft controls, zoals leiderschapsstijl, voorbeeldgedrag en een klokkenluidersregeling zijn belangrijk voor het voorkomen van frauduleus en niet integer handelen.

Aan deze aanbevelingen is, mede door personele wisselingen in 2016, nog geen invulling aan gegeven. Wij adviseren dit in 2017 weer op te pakken.

Van het management hebben wij tevens een bevestiging ontvangen dat er geen onregelmatigheden zijn geconstateerd waarbij het management of werknemers die een belangrijke rol spelen bij de maatregelen van interne beheersing of anderen in het geval dat de fraude van materieel belang kan zijn op de jaarrekening, zijn betrokken.

Tevens hebben wij zelfstandig werkzaamheden uitgevoerd die gericht waren op het risico van het 'omzeilen' van de interne beheersingsmaatregelen door het management te detecteren. Wij hebben specifieke controles uitgevoerd op memoriaalboekingen en schattingen en hebben significante en ongebruikelijke transacties met behulp van gegevensanalyses onderzocht.

Hoewel wij een sceptische houding hebben ten opzichte van risico's van fraude in de jaarrekening, willen wij opmerken dat onze controle niet specifiek is gericht op het ontdekken hiervan. Tijdens de uitvoering van onze controle van de jaarrekening 2016 hebben wij geen aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude.

3. Speerpunten van de auditcommissie (1/2)

#01 Inleiding

In het auditplan 2016 zijn enkele aandachtsgebieden benoemd. Wij rapporteren via het accountantsverslag over deze punten aan de gemeenteraad. De aandachtsgebieden komen hieronder aan bod. In het auditplan 2016 hebben wij de volgende aandachtsgebieden benoemd:

Speerpunt	Afwikkeling
Sociaal domein	Opgenomen in hoofdstuk 2
Grondexploitatie	Opgenomen in hoofdstuk 2
Inkoop en aanbestedingen	Opgenomen in paragraaf 3.2
Kwaliteit van interne controlefunctie	Opgenomen in paragraaf 3.3
Budgetbeheer en begrotingsrechtmatigheid	Opgenomen in hoofdstuk 2
Verbonden partijen	Opgenomen in paragraaf 3.4

Daarnaast heeft de auditcommissie ons verzocht aandacht te besteden aan de beheersing van afgegeven waarborgen en garanties door de gemeente. De uitkomsten hiervan zijn verwerkt in paragraaf 3.5.

#02 Naleving inkoop- en aanbestedingsregels

De aangepaste Aanbestedingswet 2012 is op 1 juli 2016 in werking getreden. De wet is het gevolg van de Europese richtlijn met de aanbestedingsregels. Door de directe werking van de Europese richtlijn moeten overeenkomsten die na 18 april 2016 worden gesloten, voldoen aan de nieuwe aanbestedingsregels.

De naleving van de Aanbestedingswet is onderdeel van het normenkader rechtmatigheid van de gemeente Sliedrecht. De Aanbestedingswet bevat onder andere de Europese aanbestedingsregels. Deze regels zijn van toepassing op opdrachten met een geraamde opdrachtwaarde boven de Europese drempels. De drempels 2016-2017 bedragen € 209.000 voor diensten en leveringen en € 5.225.000 voor werken. Wij toetsen of alle opdrachten boven de Europese drempels voor diensten, leveringen en werken op de juiste wijze zijn aanbesteed.

Voor alle opdrachten beneden de drempel verwijst de Aanbestedingswet naar de Gids Proportionaliteit. Kortweg komt het erop neer dat de gemeente eigen inkoop- en aanbestedingsbeleid vormt voor de wijze van marktbenadering, waarbij afhankelijk van de aard en omvang van de opdracht een bepaalde mate van transparantie naar de markt in acht wordt genomen. In ieder geval moeten alle opdrachten, ongeacht de omvang, non-discriminerend op de markt worden gezet. De gemeenteraad bepaalt of het eigen inkoopbeleid onderdeel is van het normenkader rechtmatigheid. Het eigen inkoopbeleid van de gemeente Sliedrecht is geen onderdeel van het vastgestelde normenkader rechtmatigheid. De naleving van het eigen inkoopbeleid is daarom geen onderdeel van onze jaarlijkse accountantscontrole.

Wij concluderen dat in 2016 een opdracht niet in overeenstemming met de Europese aanbestedingsregels is gegund. De opdracht voor riool- en kolkenonderhoud had op basis van de raming van de omvang van de opdrachten Europees aanbesteed moeten worden. Dat is niet gebeurd. De onrechtmatigheid ten aanzien van de opdracht voor riool- en kolkenonderhoud komt elk jaar terug, totdat de gemeente de opdracht via een aanbestedingsprocedure op de markt zet. Het jaarlijkse bedrag is circa € 150.000 en bedraagt in 2016 circa € 125.000. De intentie van de gemeente is om de opdracht in 2017 in een samenwerkingsverband aan te besteden.

3. Speerpunten van de auditcommissie (2/2)

#03 Kwaliteit van interne coltrollfunctie

In 2016 heeft uw gemeente eveneens interne controles uitgevoerd volgens het opgestelde interne controleplan. Wij hebben geen bijzonderheden geconstateerd bij deze interne controles zoals deze door u zijn uitgevoerd. Om uw interne controle van een verdere toegevoegde waarde te laten zijn, willen wij u adviseren de interne controles meer gespreid door het boekjaar plaats te laten vinden. Hierdoor kunnen eventueel geconstateerde tekortkomingen (deels) gerepareerd worden, waardoor de impact op uw jaarrekening kleiner zal zijn.

#04 Verbonden partijen

Wij verwijzen hiervoor met name naar hoofdstuk 2. Hierin zijn de rapportages over de Sociale Dienst Drechtsteden en Dienst Gezondheid & Jeugd opgenomen. Naar onze mening zijn dit voor u de verbonden partijen waarmee u momenteel de grootste financiële verbintenis heeft.

#05 Beheersing waarborgen en garanties

De gemeente heeft per 31 december 2016 circa € 125 miljoen aan gegarandeerde geldleningen openstaan. Aan ons is verzocht te rapporteren omtrent de beheersing van deze waarborgen en garanties. Hiervoor hebben wij informatie ingewonnen bij en verkregen van medewerkers van uw gemeente. Van de genoemde € 125 miljoen, heeft circa € 98 miljoen betrekking op leningen van Stichting Tablis Wonen, die in eerste instantie worden geborgd door de WSW. WSW neemt de betaalverplichtingen voor een lening over wanneer een corporatie de rente en aflossing op een door WSW geborgde lening niet meer kan betalen. Alleen als WSW deze betaalverplichting niet uit de overige buffers in de zekerheidsstructuur kan voldoen, dient de gemeente bij te springen. Hierop berust in eerste instantie dus een lager risico dan bij directe borgstellingen.

Sinds maart 2016 wordt jaarlijks ten tijde van het opmaken van de jaarrekening van de gemeente Sliedrecht de financiële positie beoordeeld van de instellingen waarvoor de gemeente borg staat. Deze beoordeling wordt uitgevoerd door het SCD. Bij de beoordeling wordt achteraf de betreffende jaarrekening beoordeeld op solvabiliteit en liquiditeit. Er vindt nog geen beoordeling naar de toekomst toe plaats door de betreffende (meerjaren)begrotingen te toetsen. Wij adviseren uw gemeente om de risico-inschatting te intensiveren door ook toekomstgerichte informatie (begrotingen, prognoses, overige actuele informatie zoals tussentijdse rapportages) deel uit te laten maken van deze analyse. De gemeente geeft aan hierover afspraken met SCD te maken.

Voor de garantstelling is naast de beoordeling van de financiële positie door het SCD op solvabiliteit en liquiditeit door de gemeente een verdere inschatting gemaakt van het risico, waarbij is gekeken naar de aanvullende aspecten zoals de aanwezigheid van een pandrecht (zekerheden) op de lening/garantstelling, overige leningen, waarde onroerend goed in relatie tot de geldleningen.

Wij concluderen dat de gemeente in 2016 belangrijke verbeteringen in de beheersing van waarborgen en garanties heeft doorgevoerd.

4. Analyse van het vermogen en het resultaat (1/2)

#01 Ontwikkeling van het eigen vermogen

Het BBV kent een duidelijk onderscheid tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. De gemeente mag geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen muteren.

De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de resultaatbestemming. Het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten bedraagt € 1,152 miljoen positief. Per saldo is tussentijds reeds € 0,765 miljoen aan de reserves onttrokken, zodat het uiteindelijke gerealiseerde resultaat € 0,387 voordelig bedraagt. Dit bedrag is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

In het hiernavolgende overzicht hebben wij de mutaties in de reserves schematisch weergegeven:

Ontwikkeling eigen vermogen (x € 1.000)	2013	2014	2015	2016
Stand van de reserves per 1 januari	27.567	27.175	26.781	29.055
Tussentijdse resultaatbestemming tijdens boekjaar	- 3.284	- 1.527	- 710	- 765
Gerealiseerde resultaat bij jaarrekening	2.892	1.133	2.984	1.152
Totaal (= gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten)	- 392	- 394	2.274	387
Stand per 31 december	27.175	26.781	29.055	29.442

Het eigen vermogen is in 2016 toegenomen met € 0,39 miljoen. Dit komt overeen met het gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten. Het eigen vermogen per 31 december 2016 vormt 40,6% van het balanstotaal. Ultimo 2015 was dit 42,9%.

4. Analyse van het vermogen en het resultaat (2/2)

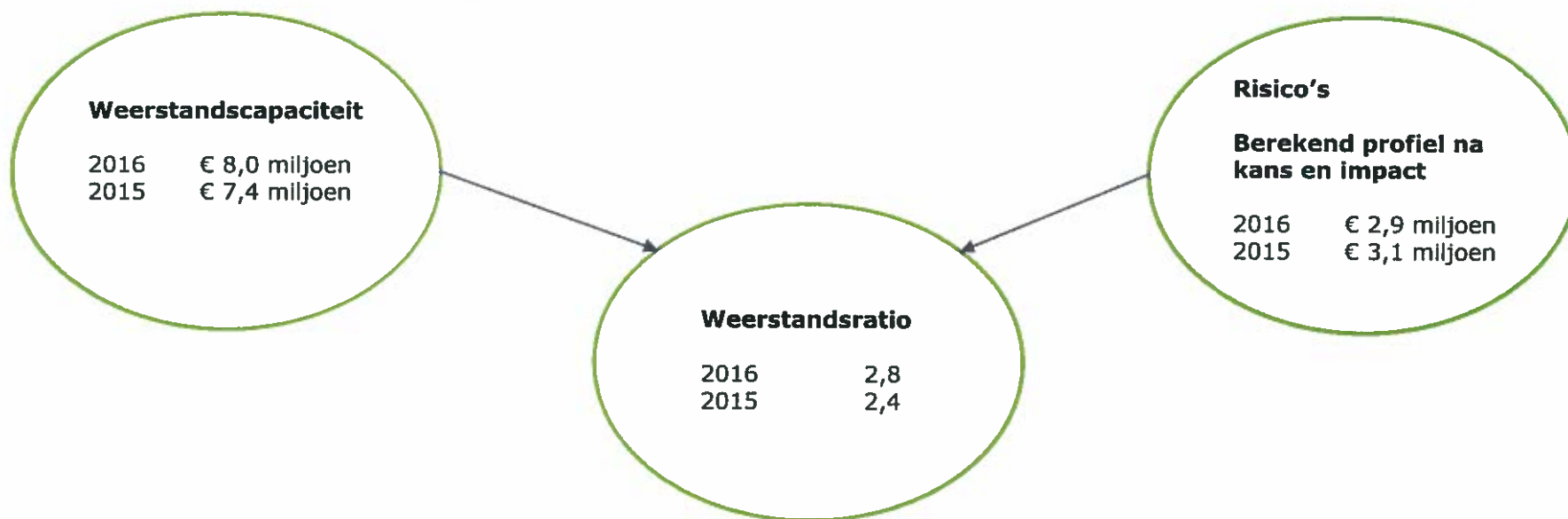
#02 Ontwikkeling van de weerstandscapaciteit

De gemeente Sliedrecht heeft per 31 december 2016 een eigen vermogen van € 29,4 miljoen (2015: € 29,1 miljoen). De toename van het eigen vermogen is gelijk aan het saldo van baten en lasten, namelijk € 0,39 miljoen.

Uit de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing blijkt dat, met de beoogde bestemming van het resultaat 2016, de weerstandscapaciteit ten opzichte van 2015 toeneemt met € 0,6 miljoen. Het totale weerstandsvermogen bedraagt € 8,0 miljoen. Het weerstandsvermogen is berekend in overeenstemming met de gemeentelijke nota reserves en voorzieningen.

De weerstandsratio volgens het jaarverslag is 2,8. Dit betekent dat de beschikbare weerstandscapaciteit met een factor 2,8 hoger is dan de benodigde weerstandscapaciteit (= risico's).

In onderstaand overzicht is de verhouding tussen de weerstandscapaciteit en het risicoprofiel per 31 december 2016 weergegeven. Ter vergelijking is de verhouding volgens de jaarrekening 2015 toegevoegd.

5. Overige onderwerpen (1/2)

#01 Bevestiging van het college

Wij hebben van het college van burgemeester en wethouders een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen.

#02 Meningsverschil met management of beperking in reikwijdte van de controle

Er zijn geen meningsverschillen met het college geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door het college en de medewerkers van de gemeente Sliedrecht de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

#03 Wet Normering topinkomens (WNT)

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is in werking getreden met ingang van 1 januari 2013. De WNT regelt niet alleen de openbaarmaking van topinkomens in de publieke en semipublieke sector, maar stelt ook maxima aan de hoogte van de bezoldiging van topfunctionarissen en tevens aan de ontslagvergoedingen. Met ingang van 1 januari 2013 is bij wet vastgelegd dat rechtspersonen of organisaties die volledig of in aanzienlijke mate uit publieke middelen zijn gefinancierd, beloningen van topfunctionarissen openbaar dienen te maken, ook als deze de in de wet gestelde maximale bezoldiging van € 179.000 niet te boven gaan. Daarnaast dienen gemeenten het salaris openbaar te maken van overige medewerkers die een bezoldiging ontvangen boven deze norm. Ten slotte stelt de WNT een aantal overige eisen, zoals een maximale ontslagvergoeding voor topfunctionarissen van € 75.000.

In 2016 is voor geen van de topfunctionarissen en overige medewerkers sprake van een overschrijding van de grensbedragen.

#04 Naleving van wet- en regelgeving overig

Wij hebben geen kennis van te rapporteren omstandigheden in verband met het niet-naleven van wet- en regelgeving.

5. Overige onderwerpen (2/2)

#05 Betrouwbaarheid en continuïteit van de automatiseringsomgeving

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. Onze bevindingen daaromtrent raken dan ook slechts die onderdelen die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij ter zake geen volledigheid pretenderen.

Hiervoor is een specifiek daarop gericht onderzoek noodzakelijk. Evenals in voorgaande jaren hebben wij onze controle "op Drechtsteden-niveau" bij het Service Centrum Drechtsteden, de Sociale Dienst Drechtsteden en de Gemeentelijke Belastingdienst Drechtsteden uitgevoerd, gericht op de belangrijkste applicaties van de het SCD en de gemeenten. Onze detailbevindingen en adviezen hebben wij verstrekt aan de GR Drechtsteden en de betrokken dochters. In het kader van onze accountantscontrole van de gemeentelijke jaarrekening melden wij u de volgende hoofdlijnen die betrekking hebben op de gemeente.

Uit onze IT-audit blijkt dat eerder gerapporteerde adviezen inmiddels zijn opgepakt, maar nog niet volledig zijn afgewikkeld. Bovenstaande heeft tot gevolg dat wij in 2016 niet (volledig) kunnen steunen op de IT-omgeving voor onze accountantscontrole. Voor de detailbevindingen verwijzen wij u naar de GR Drechtsteden. Het bovenstaande heeft impact op onze accountantscontrole van de jaarrekening van uw gemeente gehad. Op grond van de uitgebreidere (interne) controles die hebben plaatsgevonden op de betalingen, hebben deze bevindingen geen gevolgen voor ons accountantsoordeel. Wel hebben de bevindingen een nadelig effect op de efficiency van onze controle gehad. Ook in 2017 blijft de beveiliging van de automatiseringsomgeving naar onze mening relevant om te blijven monitoren voor de gemeenteraad.

Bijlagen

Bijlage A – Controleverschillen

Overzicht van de controleverschillen boven de rapportagetolerantie van € 50.000

Aard van de fouten en onzekerheden (x € 1.000)	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Fouten		
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen voorgaande periode		
<i>Rechtmatigheidsfout is tevens getrouwheidsfout:</i>		
Sociale Dienst Drechtsteden (detachering)	€ 22.585	€ 22.585
Sociale Dienst Drechtsteden (uitkeringen)	€ 22.175	€ 22.175
Totaal getrouwheidsfouten	€ 44.760	€ 44.760
<i>Rechtmatigheidsfout vanuit externe regels:</i>		
Niet naleven Europese aanbestedingsregels voor riool- en kolkenonderhoud	€ 123.584	
<i>Rechtmatigheidsfout vanuit interne regels:</i>		
Begrotingsonrechtmatigheid telt mee in deze evaluatie op basis van interne analyse gemeente	€ 55.000	
Totaal rechtmatigheidsfouten	€ 178.584	
Totaal	€ 223.344	€ 44.760
Onzekerheden		
PGB	542.113	542.113
Totaal	542.113	542.113

Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college bevestigt dat de niet-gecorrigeerde fouten, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn.

Bijlage B – Onafhankelijkheidsbevestiging en overige dienstverlening (1/2)

Bevestiging onafhankelijkheid

In overeenstemming met Nederlandse wet- en regeling, waaronder de Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO) van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA), dient de externe accountant mogelijke conflicten met betrekking tot zijn onafhankelijkheid, zowel in wezen als in schijn, onder de aandacht te brengen van het college en de gemeenteraad.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van gemeente Sliedrecht in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onafhankelijke positie te waarborgen

Deloitte beschikt over een stelsel van maatregelen om onze onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Het stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersingsmaatregelen. Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico's ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.
- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle gevolmachtigden en werknemers bij Deloitte.
- Procedures voor de organisatie van periodieke training inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.
- De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.

- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en indien er bedreigingen zijnesignaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreiging voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde onafhankelijkheidsevaluatie) wordt in het dossier opgenomen.
- Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Deloitte wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Wij zullen dan ook overwegen de gemeenteraad of de auditcommissie te raadplegen.
- Procedures voor het interne toezicht in relatie tot de toetsing en bewaking van de naleving van de onafhankelijkheidsvoorschriften.

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen worden periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

Interne roulatie

Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om de bedreiging weg te nemen.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties met de gemeente

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Deloitte, haar gevolmachtigden en haar medewerkers en de gemeente Sliedrecht die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken welke aan u gerapporteerd dienen te worden.

Bijlage B – Onafhankelijkheidsbevestiging en overige dienstverlening (2/2)

Overzicht van overige dienstverlening

Deloitte heeft in 2016 en 2017 de volgende overige diensten aan de gemeente Sliedrecht en haar verbonden partijen geleverd. De verbonden partijen zijn de organisaties waarin de gemeente feitelijk beleidsbepalend is of invloed van betekenis heeft. Dit wordt in ieder geval verondersteld bij 20% of meer van de stemrechten.

Aanvullende dienstverlening

Administratieve ondersteuning

Ondersteuning bij het uitvoeren van administratief-technische werkzaamheden behorende bij de functie van Adviseur financiën.

Actualiteitenbijeenkomst BBV

Medewerkers van de gemeente hebben tegen betaling deelgenomen aan een actualiteitenbijeenkomst BBV.

Deloitte.

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu, a UK Private Company limited by guarantee, and its network of member firms. Neither Deloitte Touche Tohmatsu nor any of its member firms has any liability for each other's acts or omissions. Each of the member firms is a separate and independent legal entity operating under the names of 'Deloitte', 'Deloitte & Touche', 'Deloitte Touche Tohmatsu', or other related names. The 'General Terms and Conditions for Services Deloitte Netherlands, January 2014' registered at the Chamber of Commerce under number 24362837 apply to all engagements under which Deloitte performs services. Deloitte Accountants B.V. is registered with the Trade Register of the Chamber of Commerce and Industry in Rotterdam number 24362853.

© 2017 Deloitte Accountants B.V. All rights reserved.
Member of Deloitte Touche Tohmatsu Limited